

Ресурсно-аналітичний центр
"Суспільство і довкілля"

ПРОПОЗИЦІЇ ТА ЗАУВАЖЕННЯ
РЕСУРСНО-АНАЛІТИЧНОГО ЦЕНТРУ «СУСПІЛЬСТВО І ДОВКІЛЛЯ»
ДО
ЗМІН ТА ДОПОВНЕНЬ ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ОСНОВНІ ЗАСАДИ (СТРАТЕГІЮ)
ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА ПЕРІОД ДО 2020 РОКУ»,
оприлюднених Міністерством екології і природних ресурсів України

Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля» підтримує ініціативу щодо внесення змін та доповнень до Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 року (далі — Стратегії) з метою актуалізації поставлених цілей та завдань, а також індикаторів для оцінки досягнутого прогресу.

У зв'язку з цим пропонуємо при розробці нового документу врахувати такі наші міркування:

1. Безперечно процес апроксимації та імплементації законодавства ЄС у сфері охорони довкілля є надзвичайно актуальним сьогодні і потребує відображення у Стратегії як засадничому документі у сфері охорони довкілля.

Тим не менше, вважаємо, що немає необхідності розбивати завдання щодо апроксимації тих чи інших директив відповідно до сформульованих цілей. Аналогічно, як і подальше дублювання показників впровадження Стратегії «Апроксимація та імплементація в Україні відповідних директив ЄС» (№№ 1, 11, 29, 40, 53) На нашу думку, було б доцільніше внести до Розділу 3 Стратегії окрему ціль, що стосується питань апроксимації. Пропонуємо викласти її у такій редакції:

«Ціль 6. Забезпечення повної відповідності екологічного законодавства України законодавству Європейського Союзу у сфері охорони довкілля, як це передбачено Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.»

Завданнями у цій сфері повинна стати: «Апроксимація та імплементація директив та регламентів ЄС у сфері охорони довкілля, як це зазначено в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС, в повній мірі та відповідно до часових рамок, визначених затвердженими Кабінетом Міністрів України планів імплементації відповідних директив».

Ця ціль також повинна містити таке завдання як «Посилення співпраці України та ЄС у сфері охорони довкілля, зокрема, в рамках Східного партнерства, участі України в Європейському агентстві з навколишнього середовища, ефективна імплементація Європейського інструменту сусідства і партнерства з огляду на пріоритети охорони довкілля.»

Тому, основним показником впровадження Стратегії відповідно до цієї цілі має бути факт (прогрес) виконання урядових планів імплементації директив та регламентів.

2. На сучасному етапі екологічні проблеми виходять далеко за рамки національних кордонів і мають транскордонний, регіональний та глобальний вплив. Їх вирішення потребує чіткої і координованої міжнародної співпраці.

Україна є стороною близько 70 міжнародно-правових актів глобального, регіонального та двостороннього характеру. Імплементацію та виконання цих угод слід розглядати як необхідний пріоритет національної екологічної політики. Практика на національному рівні та негативні рішення органів міжнародних конвенцій свідчать про низький рівень імплементації, тому в Стратегії було б доцільно звернути увагу на це питання. Зокрема, це можна зробити шляхом впровадження окремих завдань до Розділу 3 Стратегії через впровадження окремої цілі, яка б розкривала зміст міжнародного співробітництва як інструменту реалізації національної екологічної політики.

Наголос у міжнародному співробітництві (поруч з регіональним та двостороннім співробітництвом) слід зробити на багатосторонній співпраці, яка має ґрунтуватись на виконанні та розвитку міжнародних угод у сфері охорони довкілля. Необхідно вдосконалити систему контролю за виконанням міжнародних угод у сфері охорони довкілля.

3. Світові та європейські тенденції щодо формування «зеленого» підходу в розвитку економічної та інших сфер суспільного життя є актуальними для України та повинні бути належним чином відображені у Стратегії, що визначатиме тенденції розвитку галузі на наступні п'ятнадцять років.

У зв'язку з цим пропонуємо до завдань Цілі 3 «Забезпечення інтеграції екологічної політики в процес соціально-економічного розвитку України, зокрема, шляхом впровадження ресурсно-ефективної, «зеленої» та низьковуглецевої економіки», не лише включити «створення правових передумов для забезпечення «зеленого» зростання України», а й забезпечити розуміння цієї важливої на даний час для України категорії. Зокрема, підкреслити важливість так званого «розмежування» — при зменшенні зростання тиску на довкілля відбувається збільшення певного показника економічного розвитку.

Пропонуємо включити необхідність проведення регулярного моніторингу зеленого зростання відповідно до таких груп: екологічна та ресурсна інтенсивність, запаси природних ресурсів, екологічна якість життя, економічні можливості та політика (відповідно до методології та індикаторів, розроблених Організацією з економічного співробітництва і розвитку).

4. Безперечно, питання інституційного та законодавчого забезпечення охорони довкілля є важливими інструментами, тим не менше більше уваги слід приділили власне питанням збереження довкілля.

У Стратегії доцільно не тільки зберегти, але й посилити положення щодо забезпечення екологічно збалансованого природокористування.

Поряд із включенням таких положень до Стратегії, пропонуємо включити відповідні індикатори для оцінки прогресу, які б встановлювали конкретні кількісні цільові показники.

Зокрема, для водних ресурсів – динаміка використання води основними галузями промисловості, інтенсивність використання підземних водних ресурсів, використання води на душу населення; для лісових ресурсів – динаміка площі лісів, запасів деревина та структури запасів деревини; для рибних ресурсів – динаміка вилову риби, частка аквакультури у вилові риби; для мінерально-сировинних ресурсів – індекс добувної продукції, площі відведені для потреб видобувної галузі/рекультивовані; для земельних та ґрунтових ресурсів – зміна структури земельного фонду, розораність земель, баланс поживних речовин та втрати гумусу; для біорізноманіття – площа (частка) природно-заповідного фонду, динаміки змін чисельності видів флори і фауни.

5. Варто зробити наголос на необхідності збору тої статистичної (моніторингової) інформації, яка є особливо важливою для оцінки поточного стану довкілля, здоров'я людини у зв'язку зі станом та антропогенним навантаженням на довкілля. Важлива статистична (моніторингова) інформація має бути також відкритою та доступною для населення. Зокрема, йдеться про такі дані, як кількість видів біорізноманіття, рівень забруднення пилом (PM 10), захворюваність населення у прив'язці до будь-яких екологічних чинників.

У зв'язку з цим пропонуємо доповнити Додаток «Показники впровадження Стратегії» для цілі 4 наступними показниками — рівень смертності, спричиненої екологічними чинниками, рівень захворюваності, спричиненої екологічними чинниками, рівень смертності, викликаний забрудненням PM 10.

6. Позитивною рисою процесу підготовки змін до Стратегії є напрацювання Методичних підходів з підготовки змін до відповідного Закону. Проте частина методологічних підходів негативно вплинула на зміст запропонованих змін.

Зокрема, необґрунтованою є побудова системи «Показників ефективності Стратегії» на основі факту наявності та відсутності інформаційного джерела. Зазначено, що показники до Стратегії, які не мають достовірних інформаційних джерел, вилучені з неї та наведені лише ті, що мають відповідні інформаційні джерела, які вказані в третьому стовпчику додатку до Стратегії «Показники ефективності Стратегії» (див. дія №5 підрозділу 3 Методичних підходів). З цим важко погодитися, бо ефективність виконання Стратегії, як інструменту довгострокового планування цілей та завдань державної екологічної політики, первинно визначається індикаторами виконання останніх, а не проблемами, зокрема, існуючої системи джерел з екологічної інформації. Також розробники змін є непослідовними у цьому питанні, оскільки у третьому стовпчику Додатку до Стратегії «Показники ефективності Стратегії» посилаються на неіснуючі джерела, які необхідно ще буде розробити.

Більше того, запровадження третього стовпчику «Джерело інформації» Додатку до Стратегії «Показники ефективності Стратегії» та подання його у запропонованому вигляді обмежує коло джерел, за допомогою яких можна оцінити та підтвердити показники впровадження Стратегії. Наприклад:

— для показників апроксимації та імплементації в Україні відповідних директив ЄС джерелами є сайти тих органів державної влади, які повноважні ухвалювати відповідні нормативно-правові акти, а не лише сайт Мінприроди,

— для показників № 7 «Участь громадськості у прийнятті управлінських рішень з охорони довкілля» та № 8 «Участь громадськості у правосудді з питань охорони довкілля» джерелом може бути Єдиний державний реєстр судових рішень.

Оскільки Стратегія є Законом України, то встановлення обмеженого та вичерпного кола джерел інформації унеможливить використання інших джерел для підтвердження показників впровадження Стратегії. Пропонуємо відмовитися від змін, що передбачають доповнення третім стовпчиком «Джерело інформації» Додатку до Стратегії «Показники ефективності Стратегії». Конкретизацію джерел інформації для показників передбачити в технічному документі, який можна розробити та ухвалити на етапі моніторингу виконання Стратегії.

З повагою,
Наталія Андрусевич
Голова правління

20 липня 2015 року